

FEJÉRMEGYEI NAPLO

Előfizetési árak:

Helyben:	Vidéken:
1 óra 1 K.	1 óra 1:50 K.
3 évre 3 K.	3 évre 4:50 K.
6 évre 6 K.	6 évre 9— K.
1 évre 12 K.	1 évre 18— K.

Megjelenik minden hétfőnap este 8 órákor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfehérvár I.

TELEFON 300.

Egyes szám: 4 fillér.

Hirdetés díjazás szab. szerint.

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató: Saranyay Lajos.

Ki felelős a háboruért?

V.

Wilson képmutató szerepe. Mit szólhatnak a katonák a lövőárokból? Hát a szabadkőmívesek? Jászi Oszkár és társai.

Igenis! Wilson megakadályozhatta volna a világháborúnak, ha nem ismételt kitérését, de legalább folytatását. Emberiségéről, békéről beszélt mindaddig, míg a háború az ő barátainak kedvezett. Közben azonban csinálta Amerika a milliárdos üzleteket a szállításokkal. Mikor aztán a bűvárhajóhadjárat az anglus eleve-nére tapintott, Wilson ur szépen hátat fordított eddigi állásmenteskedő békés elveinek. Lenondott a hirdetett semlegességről és ő is ellenünk fordult. Azonban csak a háború befejezésétől félt, az üzletet folytatni akarta, a vérzést európai semlegességre szerte volna bízni. Mivel azonban ezeknek több eszük van, minthogy Amerika számára ők kapargassák a forró gesztenyét, Wilson ur is megállt és hetek óta más't se tesz, csak habozik. Szeretné menteni az üzletét, de úgy, hogy az amerikaiak vérébe ne kerüljön.

Milyen rettenetes lehet most már mindennek elkövetése, a lövőárokból szenvedő katonákra. Eberle mondja: Még akiket teljesen hidegen hagynak is az elvont fejtegetések, azok is szívük mélyéig eltellenek dühvel és kétségbeeséssel, hogy a világháború borzalmaival, elpusztított városaival, feladott tartományaival egyetemben végső elemzésben egy csomó milliomos és milliárdos kényének-kedvének köszönhetjük s hogy az egész háború abban fog végződni, hogy egy dúsgazdag népréteg 2—3 év alatt 20 kövér esztendődtől el, míg a középső rétegek életüket és vérüket és vagyonukat vitték vásárra s örülhetnek, ha irtózatok áldozatok árán

visszatérhetnek elhagyott tüzhelyeikhez.

Azonban ne feledkezzünk meg a szabadkőmivességről. Hiszen a háború kezdete óta többször hangsúlyoztuk, hogy a háború felidézésében igen nagy, sőt döntő szerepe volt a szabadkőmivességeknek.

A Jászi Oszkár vezetése alatt álló szabadkőmíves irányzat a háború kitörése előtt teljesen egy gyékényen állt a román, olasz és francia szabadkőmivességgel. A monarchia ellen való izgatás melegegya Belgrádban a Narodna Odbrana, Ciganovics és Tankosics, a sarajevói merénylet értelmi szerzői, tevékeny tagjai voltak a Narodna Odbrananak. Tankosics őrnagyot a háború alatt saját katonái felkoncolták. A szabadkőmíves hárompontos testvéréről a magyar lapok közül a szabadkőmíves Világ írt cikkeket.

A bécsi Vaterland 1908. okt. 29-én közölt és soha meg nem cáfolt jelentésében ezeket írja:

— A szerbeknek Ausztria elleni küzdelmét az összes szabadkőmíves testvérek határozott támogatásban részesítik. A belgrádi szabadkőmíves páholy nagymestere Nikolajevics Szevotmir a magyar fővárosba utazott, hogy az ottani szabadkőmíves testvéreket Szerbia számára megnyerje. Ezután figyanebben a küldetésben Rómába és Párisba utazott, hogy az olasz és francia páholyokat Szerbia számára kedvezően hangolja. Egy magyarországi hárompontos szabadkőmíves testvér Lévy Jenő Trentinóban tárgyalt a kollégákkal Trentino felszabadításáért, amely a legszörnyűbb sötétségben vagyoni, hogy a szabadkőmivesség lángját ott miképpen lehetne felgyújtani.

Egyébiránt a szabadkőmivesség és pénzügy vezető fejei megfelelően egy réten kaszálnak. Ez a kettő voltaképpen csak két arculatja ugyanannak a vádoltottnak. S nem szükséges bizonyítani, hogy a szabadkőmivesség és a mam-

mon-imádó pénzügy voltaképpen teljesen egybeeső alanyok. A szabadkőmivesség végső célja: az anyagi javak, befolyásos állások, zsiros jövedelmek klikkszerű lefoglalása egy érdektársaság számára, viszont a bankvilág leptipikusabb képviselői ott szerepelnek a titkos társulatok tagjai és támogatói

névkorán. Ez a két alakulat olyan, mint ugyanazon embernek két keze, vagy ha tesszük: feje és karja. A szabadkőmivesség az eszméket és jelszavakat forraló, kigondoló szerv, a bankokrácia pedig a kar, amellyel véghezviszi és kierőszakolja, amit a fej kiészelt és akar.

Fejérvármegye választó körületei.

Fejérvármegyében a választókerületek beosztása és a képviselőválasztás elnökei és tagjai a következők:

Sárbogárdi választókerület:

Abai szavazó kör: Aba és Kálóc községekkel.

Elnök: Kuliflay László ref. lelkész abai lakos, rendes tagok: Németh Péter abai lakos és mindennik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: dr. Magyar József kálóczi lakos.

Nagylángi szavazó kör: Csösz, Kisláng, Nagyláng, Soponya és Táz községekkel.

Elnök: Dr. Brun Adolff nagy lánghi lakos, rendes tagok: Kutassy Ferenc ref. lelkész, táci lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: Forstner János táci lakos.

Polgárdi szavazó kör: Füle és Polgárdi községekkel.

Elnök: Bleyer Jenő polgárdi lakos, rendes tagok: Szalay László ref. lelkész füle lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: dr. Radnai Sámuel polgárdi lakos.

Sárbogárdi szavazó kör: Sárbogárd és Sárszentmiklós községekkel.

Elnök: Kerndl Imre sárszentmiklói lakos, rendes tagok: Miklós Aladár sárbogárdi lakos és mindenik községre néve annak jegyzője, póttag: dr. Freund József sárszentmiklói lakos.

Sáregresi szavazó kör: Igar, Pusztagegres és Sáregres községekkel.

Elnök: Ben Gyula pusztagegresi lakos, rendes tagok: Tóth Sándor ref. lelkész, sáregresi lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: Györfly Mór ref. lelkész igari lakos.

Sárkeresztúri szavazó kör: Nagyló, Sárkeresztúr és Sárszentágota községekkel.

Elnök: Dr. Wész Ignác sárkeresztúri lakos, rendes tagok: Adamecz Elek nagylóti lakos és mindenik községre néve annak jegyzője, póttag: Patay Emil ref. lelkész sárkeresztúri lakos.

Váli választókerület:

Alcsuti szavazó kör: Alcsut, Tabajd és Vértessedoboz községekkel.

Elnök: Szalka Ferenc alcsuti lakos, rendes tagok: Grill Géza tabajdi lakos és mindenik községre néve annak jegyzője, póttag: Nyikos Lajos ref. lelkész vértessedoboz elköltés.

Bicskei szavazó kör: Bicske községgel.

Elnök: Göllner Károly bicskei lakos, rendes tagok: Bogya Károly bicskei lakos, Hollósy Mihály jegyző, póttag: Freud Lajos bicskei lakos.

Etyeki szavazó kör: Bót és Etyek községekkel.

Elnök: Pátróvits János pusztazámori lakos, rendes tagok: Fáy Gyula bóti lakos és Czank Gyula körjegyző, póttag: Neumayer Ferenc etyeki lakos.

Mányi szavazó kör: Csabdi és Mány községekkel.

Elnök: Pap Albert ref. lelkész mányi lakos, rendes tagok: Domokos Géza bicskei lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: Reichard Zsigmond mányi lakos.

Martonvásári szavazó kör: Baracska, Gyuró, Kuldó, Martonvásár és Tordas községekkel.

Elnök: V. Balogh Lajos gyurói lakos ref. lelkész, rendes tagok: Lengyel Sándor martonvásári lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: Budai Pál martonvásári lakos.

Tárnoki szavazó kör: Diód, Pusztazámor, Sósut és Tárnok községekkel.

Elnök: Pálzator Mihály plébános tárnoki lakos, rendes tagok: Pátróvits János pusztazámori lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: Halász József tárnoki lakos.

Váli szavazó kör: Kajászószentpéter, Vál és Vereb községekkel.

Elnök: Könlér Albert váli lakos, rendes tagok: Chay Antal plébános, váli lakos és mindenik körbe osztott községre néve annak jegyzője, póttag: Tattay Lajos ref. lelkész, kajászószentpéteri lakos.

Egyes szám ára 4 fillér.

A küzdelmes csataterék hírei.

Wilson aknamunkája.

A kiujult olasz harcok tovább folynak.

A tengeremelléki harcvezetés a tűzérési és aknavető tűz az idő derűsebbre fordultával ismét élénkebb volt. Este az olaszok erősen lötték Costan-jevicát. Dolje közelében Tolmeinnél a 37-ik gyalogezred járőrei egészen az ellenségnek egy hátsó futóárkáig nyomultak előre, leverték annak legénységét és 10 fogollyal tértek vissza anélkül, hogy maguk veszteséget szenvedtek volna.

A tirolí harcveronal eseménye.

A tirolí harcvezetés az olaszok a San Pellegrino-völgytől északra támadást intéztek a Cima di Costabella ellen. Ideoda ingadozó harc után sikerült egyik előállításukat birtokukba keríteniök. A harc még nem fejeződött be.

Vissou aknamunkája eddig nem sikerült.

Wilson újra nyilatkozott. Nyilatkozata szerint, amely francia forráson át érkezik Európába, az elnök kijelentette, hogy a Laconai elsőlyesztése és a né-

metek mexikói háborus bujtogatása egyformán megadják Amerikának a jogot a hadüzenetre. Mégis még vár a hadüzenettel, mert azt akarja, hogy az egész amerikai nép vele legyen ebben az ügyben. A szenátusban a békebarátok obstrukciót rendeztek, úgy hogy nem is lehetett szavazni a fegyveres semlegességről szóló javaslat fölött. A szenátus békepártjának ez a viselkedése határozottan keresztelzi Wilson számítását, pedig, hogy céljait elérhesse, a szenátusban felolvastatta a Zimmermann német államtitkár táviratának azt a részletét, amelyből kitűnik, hogy Németország Mexikóban a Egyesült Államok ellen szó összeesküvést. Erre az állítólagos szövetségi tervre vonatkozóan meg kell jegyezni, hogy a mexikói kormány kijelentette, miszerint a német kormánytól semmiféle ilyen javaslatot nem kapott.

A portugál nyomor.

Spányol lapok szerint néhány portugál ezred elindult a nyugati harctérre. Portugáliában óriási inség, van. Utcai tüntések és sztrájkok kísérik az állandó drágulást.

a magyarságot, a kereszténységet, a magyar föld népét, a magyar mágnásokat, a magyar nemzettel kilencszáz éven át verbén, könnyben egybeforrott katolikus egyházat naponta sárral dobáló lapját. A jól-rozsuzul kimosakodott galicánereknek, a magyar keresztény közeposztályt fojtogató, minden térről leszorítani iparkodó lapját.

A nemzetiségekkel szeméremellenül kacérokodó, a szerb gyilkosokat nevelő Narodna Odbrana-val paktáló, az olasz irredentizmust futató észak-italiai páholyokat látogató magyarországi testvérek lapját.

(Lásd Magyar Kultura február 20-iki számában Burján Károly „Az entente nemzetiségi elve és a szabadkőművesség” c. cikkét).

A legszürkébb, legunalmasabb, tartalmában legemészhetetlenebb, technikájában legesetlenebb magyarul szerkesztett lapot.

Feldínek annak a nagyhangu handabandának, mely, hogy a prófán publikumot s első sorban a kis — katolikus pénzen nevelt — gimpliket léprecsalja, folyton haladásról, választójogról, emberszeretetről, jótékony-ságról, szabadságról, többter melésről, felvilágosításról, fecség, valójában pedig csak egy célja van: rombolni azt, ami ezt a szegény magyar nemzetet ezer éven át aggyá, széppé, tisztelteméltóvá és szenvedéseiben is erőssé tette.

A „beavatottak” előtt elhangzó, őszinte beszédek persze nem jutnak ezeknek a kis szabadkőműves inasjelölteknek a füléihez. Ezek nem hallanak például arról, amit a Dél-páholy egyik oktató munkáján beszélt az „oktató” az ő kis „Benjamin” testvéreire — „A prófán világ — ugymond — alig tud rólnuk egyebet, mint, hogy a páholyokban jótékony-ságot gyakorolnak. Hát ebben van valami igazság, kedves Benjamin testvérek. De prófánok és kőművesek egyaránt tévednek, ha azt gondolják, hogy ez a páholyok főmunkája. A szabadkőművesség arra törekszik, hogy a prófán társadalmi rendszert megszüntesse s helyét a szabadkőműves állami és társadalmi rendszer foglalja el. (Kelet, 1911. 9.)

Nem tudják ezek a kis naivák azt, amit például Kunfi Zsigmond testvér irt a szabadkőművesség és választói jog viszonyáról. „Politikai jogokat, védelmet a gyenge javára, nagyobb harc-készséget a munkás számára . . . s mindezt csak eszközül kívánja felhasználni arra, hogy kifordíthassa a mai világot sarkából! (Modern könyvtár 61. sz. 22—23 c.)

S a legszomorubb a dologban az, hogy a fiatal emberek, akikről szó van (sajnos ma már sok-sok százan járnak ezen a vérázta magyar glóbuson) igen értelmes fiatal emberek. Jó keresztény magyar szülők gyermekei. Szerzetes gimnáziumok neveltjei. Annak idején kongreganisták is felavatták őket. Arany, Petőfi, Vörösmarty irásain nevelődtek. Árpád, Szent Istvánra, Hollós Mátyásra, Rákóczi esküdtek. A Szózatot, a

Talpramagyart szavalták. Sirtak a tatárjárás, törökűdés, Világos sötét emlékein. Apák sirját a kereszt jelzi. Vértük az ezeréves Magyarországiért ontják. S ma, ruhájukon még a keresztény magyar iskola porával az Ankerköz ideológiájára esküsznek.

Ez az, amit nem értek. Mert hiszen tudom én azt jól, hogy a lepkék szeretnek a világosság körül röpködni. De a szabadkőműves sajtót a legnagyobb joakarattal sem lehet ennek nevezni. Kormos lámpa biz az és nem egyéb, melyben a legtöbb felekezeti kedves, a legvadabb kereszténygyűlölet penetráns szagu kanóca füstölög.

Keresem az analógiát. Azt hiszem, megtaláltam. Kis diák koromban egy öreg cseh kapitánnyal laktunk egy házban. Békés időkét éltünk nagyon, a boszniai okkupáció hőskorát követő években.

A jó öreg a belsorzult harci erények fölölését a határban kószáló nyulakon érvényesítette. Szóval, nagy vadász volt. És nagy gurman. Az elejtett zsákmányt sohasem fogyasztotta el egy hétnél korábban. S ez alatt az idő alatt a tapsifülek ott lógtak a W. C.-ben, amelyek már akkor is C-k voltak, de W. nélkül.

Azt mondták a hábeliek, hogy ez az *uri guszta*.

Én akkor, gyerekekkel se, hogy sem tudtam megérteni az öregnek ezt a guszta.

Ahogy most deres fejjel nem értem ezeket, a fiatal keresztény magyar gyerekeket.

Pedig sokat gondolkodom felőle, hogy mi az oka ennek a megkötyösödésnek.

A háboru után mindenesetre első feladatunk lesz alaposan megvizsgálnunk, hogy nevelési, tanítási rendszerünkben van-e hiba vagy pedig a magyar ifjúság, agytekerényei mutatnak kóros elváltozásokat?

Mert, hogy valahol baj van, annyi bizonyos.

Szigma.

HIREK.

— A város üdvözlete László alezredeshez. Lapunk tegnapi számában megírtuk, hogy Ofel-sége László István alezredes, a 17. honvédgyalogezred pótzászóaljának paráncsnokát kiváló szolgálataiért a Ferenc József renddel tüntette ki. Székesfehérvár városa ma a következő meleghang levélben üdvözölte a köztisztületben álló katonai parancsnokot kitüntetés alkal-mából:

Nagyságos Uram! Jöleső örömmel olvastam a hirt, hogy Nagyságod királyi kintintetésben részesült ama értékes, eredményekben gazdag munka elismerésével, amelynek másfél év óta valamennyien, kik e városban élünk, szemtanúi vagyunk. A királyi kegynek eme megnyilvánulását az teszi különösen széppé és becessé, hogy benne a munka, a nehéz, sokszor már oly emberföltötté fokozódott buzgó tevékenység elismerése foglaltatik, amely a város közönségének őszinte csodálatát vívta ki.

Nem értem

Olvassom a lapokban, hogy a Nyugat legutóbbi számát a budapesti kir. ügyesség indítványára a vizsgálóbíró lefoglalta. A lefoglalásra Babics Mihálynak egy Fortissimo című Istenkáromló, háborus verse adott okot.

Ezt értem. Babics Mihály, a jeles Dante-fordító, a magyar keresztény tanár, a „szeretője kisujjért” immár két év óta eredménytelenül meghalni kész poéta istenkáromló verset ír a Nyugatra. Megtízették érte a Nyugat pénzével. Értem.

Az ügyesség, a rend és jóerkölcs hivatott öre lefoglalattja a Nyugatot ezért a kis istenkáromló versikéért. A törvény paragrafusai szerint jár el. Ezt is értem.

Az összes fővárosi lapok (a Népszavát nem látam) egyszerűen leközik a száraz tény, minden megjegyzés nélkül. A Világ nem így. Ő kommentárt fűz hozzá. Ilyenfomat:

— A Nyugatot elkobozták. A Nyugat legutóbbi számát Margalitis vizsgálóbíró utasítására elkobozták. A magas irodalmi színvonalon tartott folyóirat a többi közt Babits Mihálytól közölt egy verset, amelyben a vizsgálóbíró vallásellenes izgatást látott. A költemény meleg lírai hang fűti át és a kiváló költő egyik nagyon szép alkotása. Igazi költszet van benne, de semmi esetre sem vallásellenes izgatás. Ugy látszik, már a költszet, a tiszta irodalom is a cenzura rostájába kerül. Mind sürbb jelek vannak arra, hogy klerikális elfogultságok környékezik meg az irodalmat is. Szomorú rezignáció-

val nézhetjük csupán ezt a konfiskációt, mely azonban mit sem tud ártani a nemes, sebezhetetlen költészetnek. A Nyugatnak sem!

Ezt is értem. Elvégre a Nyugat és a Világ édestestvérek. Egy anyatejen nőttek fel. Mind a kettőt szabadkőműves pénzen tartják. Hogy a Világ nem az istenkáromlást védelmezi, de a nemes, sebezhetetlen költészet sorsán siránkozik szomorú rezignációval? Ezt is értem. Azért szabadkőműves, hogy tolvajnyelven beszéljen. Különbön őt is lefoglalják.

Ad vocem: „nemes, sebezhetetlen költészet!” Egyik virágát idetűzöm:

Pénzán föl — föl — föl —
tú — tuturnú — tu tú —
Szélesség. Színesség Dombosság.
Tompára kalapált. Hegyes. Körbe.
Görbe. Egyenes. Millió keresztmetszet.
Egy uralkodó vörös fölt!
és kéken lehérszürkén smaragdúsgárgán
fekete
Mint valami roppant amerikai bazár.
(otthon most Shakespeareból szaval
az asszony)
Tühegyü siktítás. Pacsulszag.
Hermonika.

Ez a Nyugat nemes, sebezhetetlen költészet. Ez a tiszta irodalom kerül a cenzura rostájába. Ezt az irodalmat környékezik meg a klerikális elfogultságok. Irtja a Világ. És sir miatta. Ezt is értem.

Amit nem értek, az ezután jön. A napokban hallottam, hogy keresztény, magyar fiatal emberek szörnyen lelkesednek a Világról. A legjobb magyar lapnak tartják. A Jászi Oszkárék, a Veigelsberg Hugóék lapját. A Pilsli Lajosék, a Szenes Béláké lapját. A szabadkőműveseknek

Nagyságod megmutatta, hogy lehet valaki katona tétől talpig, a szó legnemesebb értelmében és kötelességet minden téren teljesítő polgár egy személyben. Erős, visszagorog, hol a katonai érdekek, a megtámadott haza becsülete úgy kívánták és jósztvú, telve jóérzéssel és könyörülettel, ahol az itthon maradt szenvedő és nélkülöző százezrek szeméből s könnyet kell tétőlörölni.

Nagyságod közismert előzenekénységével, szolgálatakkészégével ott volt mindig, ahol közhasznú dolgot kellett létrehozni s ezzel segített megteremtetni a katonaság és polgárság közti szívélyes jó viszonyt, amire különösen most, a világháború alatt oly nagy szükség van. Ennek eredménye az, hogy kitüntetésé városszerzte nagy örömet kelt.

Engedje meg Nagyságod, hogy én is beálljak az üdvözlők sorába a becsülettel kiérdemelt kitüntetéséhez úgy a magam, mint a város tanácsa és közönsége nevében öszinte szívvel gratuláljak. Fogadja kiváló nagyfőbecsülésem és tisztetem meleg nyilvánítását. Székesfehérvár, 1917. március hó 6-án. Igaz híve: Dr. Sádara Gyula polgármester.

László István alezredes, a székesfehérvári és fejérme gyei Hadsegélyzőnek bizottsági tagja s mint halljuk, ez a hadijótékonyági intézmény is gyűlési határozattal fogja kitüntetésé alkalmából üdvözölni.

— Hajós József előadása. Hajós József, a természetudományok egyik szakmúvelője, a Fejérme gyei Napló belső munka ársa, ma szerdán este tartja előadását Bpsten a Szent Tamás társaság üléseán. Az ülés vezetése dr. Proházska Ottokár megyéspüspök lesz.

— Bory Jenő szobrászunkról a lapokban megjelent egy tájékoztatólagos alapuló hír, a mely szerint a mi művésznk a tragikusán elhunyt trónörökös párról emléktáblát és egy emléksportozatot készít. Se egyiket se másikat. Bory Jenő 17-es főhadnagy, a bpesti képzőművészeti főiskola tanára, okl. építészmérnök és szobrászművész hosszabb idő óta Sarajevóban tartózkodik, a fova most családja is követte. A művész hosszabb idő óta négyféle művön dolgozik.

I. Arra a helyre, a hol a trónörökös pár az autón üve szörnny halálát lelte, egy két méter hosszú acéllapot készített megfelelő diszes keretben és felirásokkal. Ezt az acéllapot a óta kocsijáráján helyezték el. Emléktáblát — egy jelentéktelen nagysága és kitelt márványtáblát Sarajevó jelenlegi főmérnöke készítet s azt az utca sarkán levő fűszeres bolt falára a múlt évben helyezték el.

II. Bory Jenő egy hét méter magas kettős gránit obeliszket készített, amelyet a Milicska folyó partján állítottak fel. A me rényelt ugyanis a Milicska folyó partján a hiddal szemben történt, ott, a hol a trónörökös autója a mellékutca befordult. Ettől néhány lépésnyire állították fel a

gránit obeliszket úgy, hogy a Milicska hidját a mérnyelét szintelye felé kiszélesítették. Középen áll az obeliszk, a hid kétoldala parkányához pedig mozaik díszszel körülvevő pompás nyugvópadok támaszkodnak. A kettős obeliszk tetéjén van a trónörökös és neje cimere, lenn a trónörökös pár bronz dombormúvá arcképe, alattuk pedig egy gyönyörű Pieta (a fájdalmas Szűz térdelve ráhajol akiszívdedett Krisztus holtetéme.) Ennek a felavatása nem sokára meglesz.

III. Ugyancsak Bory Jenő készít egy nagyszabású templomot, Ferdinand trónörökös emlékére (Gedächtniskirche) hol az ő hármastudásának, az építési, a szobrászi és a festőművészi tudásának tag tere nyílik. A templomépítő bizottság védnökségét Ó Felsője IV. Károly király vállalta. Az általános terveket elfogadták minden kritikus forumon, meg pedig nagy elismeréssel s a művész most a részletterveken dolgozik.

IV. Bory Jenő készíti a Zsófia-othont (Sophienheim), a mely szintén nagyszabású mű lesz és az ifjúság nevelésére szolgál. Bory Jenő rendkívüli népszerűségnek örvend Sarajevóban, a milyen német, szerb és horvát elemek közt magyar embernek aligha jutott még osztályrészül. Egyik tisztelője, egy igen gazdag ember például gyönyörű lakást ajánlott fel neki a Milicska partján és boldog, hogy a művész azt elfogadta. Egyébként elősorban a művészt, aztán a szeretelmelő embert becsúlik benne, a magyarságát azonban nem akarják tudni: — Akinek ennyi esze van, az nem lehet magyar — így mondják ők.

Pedig mennyire magyar és meny nyire fehérvári magyar! Ezt tudjuk mi, a kik az ő szívét, lelkét közelről ismerjük. —

— Gyász hír. Öv. Melczerné Bernátné, született Meyersberg Betti 84 éves korában elhunyt. Témé tése folyó hó 7 én lesz délután fél 3 órakor a Jókai utca 5. sz. gyászaházból. Az elhunytan Melczerné Soma és Jakab édesanyjukat gyászolják.

— Nők a vasuton. Tudvalevő, hogy a legújabb sorozásokon azoknak a vasutasoknak is meg kellett jelenniök, akiket eddig a szemle alól foglalkozásuk miatt fölmentettek. Ennek az intézkedés tek nyilvánvalóan az az oka, hogy szükség esetén az alkalmazsna talált vasutasoknak is be kellett vonulniök. A férjérobén így beáll hiányt a vasuton részben nőkkel pótolják. A mi üzletvezetőségünk területén például már hónapokkal ezelőt alkalmazzák nőket, meg pedig nem is a legkönyvebb munkára: mozdonyok fűtésére. A női munkaeör annyira bevált, hogy a pécsi példát más üzletvezetőség nál is követték. A női fűtők férjruhában teljesítenek szolgálatait. Ertesülésünk szerint legközelebb ismét nagyobb számban fognak nőket alkalmazni a vasuton s most már más szolgálati ágbán is.

A besorozott vasutasok minden valószerűség szerint csak akkor fogják katonai szolgálataira szólítani, ha kellő számú begyakorolt női munkaerő áll majd rendelkezésre. A nőkön kívül katonai szolgálataira alkalmatlan férfiakat is tömegesen fog alkalmazni a vasut.

— Szerencsétlenség a vasutállomáson. Eletesélyes szerencsétlenség történt tegnap a déli vasuti állomáson. Simon József máv. vonattékező tegnap reggel vaggonok tolatása közben megcsuszott s a kerekék alá került. Eletesélyes sérülésivel a szent György kórházba szállították.

— Amikor kevés az újságpapír. Tisztelt Főszerkesztő ur! Engedje meg, de újból a kegyetek mesterségébe kontárkodom bele, nevezetesen a fővárosi kollégáiról akarok valamit említeni. Vidéki újság terjedelemben jelennek meg a fővárosi lapok, mert — nincesz papír. A kormány nem ér rá erről gondoskodni Elismerem, minden esetre felháborító dolog, hogy papírrol, erről az igazán fontos háborús eszközről nem gondoskodnak. Erdekesek azonban az újságok ebben a papirtalan világban. Kikelve magyarázzák nekünk, „jambor” és „nyajas” olvasóközönségnek, hogy: rettetetes egy helyezett az a papírhiány. Most, mikor a legfontosabb dolgok történnék az ország parlamentjében, az újság nem teljesítheti kötelességét. Kellő mértékben nem informálhatja a közönséget, mert: azon a rongyos nyolc oldalon mit is írhat meg az ember. Hát alaposan megvizsgáltam, hogy mit is lehet megírni azon a rongyos nyolc oldalon. Tényleg nincs hely a fontos dolgokra. Országgyűlési tudósításra egy hasáb terjedelm is alig jut. A többi közérdekű fontos dolgokra még kevesebb. Határozottan igaz, ezeken nem kerül hely nyolc oldalas terjedelemben, mert: a Budapesti közönségre is kevés a nyolc oldal. A fehérvári gyilkosról naponként egész tanulmányokat kell olvasnom. Ezt a megtévedett embert már jobban ismerem az újságok útján, mint a világháború legnagyobb hőseit. Napok óta valósággal csak Budapestszámkokat hoz a posta. Így tetéyle nem jut hely a fontos dolgokra s jogosan lehet kiabálni a papírhiány miatt. Azt hiszi Főszerkesztő ur, hogy ismét azt kérdem: nem furcsák ezek az újságok? Kérde a kérdező félemile. Maradtam inkább tisztelettel dr. Köz Erdek.

— Jótékonyág. A városi Takarékpénztár a jótékony ügyelet céljaira 400 K, a Fejérme gyei Takarékpénztár 150 K, a Kereskedelmi Bank 60 koronát adományozott. Ez összegeket a halás köszönettel mond az előzőekben nevében Reé Istvánné pénztárnok.

— Cipőkészítés munkája. Ép a napokban történt feljelentés a randőrök kapitányságán, hogy hihihetlenül magas munkadíjat számít fel egyik-másik cipész. Egyet a feljelentés alapján meg is büntettek. Errel kapcsolatban nem lesz érdektelen ismertelnünk a cipőkészítés munkadíjat, amelyet egyik város cipésze állított össze, anelyekről az illető hajlandó a városnak dolgozni. Hangzik pedig eképen:

Egy pár férficipő elkészítéséért a munkadíj	16 K
Egy pár nőicipő elkészítéséért a munkadíj	15 K
Egy pár gyermekcipőért	13 K
Egy pár férfi talpalás és sarokjavítás	4 K
Egy pár női talpalás és sarokjavításért	3-50 K
Egy pár gyermek talpalás és sarokjavításért	4 K

Amennyiben pedig ezen javítási munkálatokat sarok nélkül eszközölné, úgy ezt 70 fillérrel olcsóbban, amennyiben pedig a megkésztendő cipőhöz a felsőrést — tekintet nélkül arra, hogy férfi, vagy női cipő — 6 adná, úgy azt 32 koronáért készílik el.

Ez alapon mindenki kiszámíthatja, hogy mikor kérnek jogtalan árt és mikor kell az illetőket hazafias kötelességből feljelenteni.

— Dr. Va s József legújabb könyve: *Szent Agoston vallomása* (két kötet) Horváth és Rónainé könyvkereskedésében, Kossuth-ú. kapható. A gyönyörű nyelvezetű könyvnek 3 korona az ára — különösen felhívjuk rá a figyelmet. Könyvpiacunk újabb kiadványai között a legértékesebbek egyike.

— Ön is katolikus: Ennek is a magyar katolikus szervezet nagy táborában, a kath. Népszövetségben a-helye. Jelentkezzék személyesen vagy egy levelező lapon e címen: Népszövetségi iroda, Szent István tér 1.

— Készül a szabbanjegy. A közlelmezési hivatal vezetése alatt már néhány hete dolgozik egy bizottság, hogy valahogy rendbe hozza a szabbanjegyárakat. Nagyjában már megállapodáshoz is jutottak és valószínűleg a jövő hét végén megjelenik a jegyrendszer legújabb hajtása, a szabbanjegy. E gyelőre csak Budapest és a nagyobb vidéki városokban lesznek szabbanjegyek.

„Bécsi modell kiállítás”, bus’ újdonságai a kirakatban, eredeti berlini modellek vételkényser nélkül az üzletben láthatók. Ajánlatos mindenkinek bus vétel előtt ezek megtekintése Vermes áruházában.

— Bortorján hajszesz korpásodás, hajhullás ellen; üvege 1 koroná, 30 fillér. Kapható Szűcs Róbert gyógyszertárban?

Köhhögés ellen kitünően bevált háziszser Dr. Störk-pasztila. Egy doboz ára, 60 fillér. Kapható Szűcs Róbert Károly király-téri gyógyszertárban.

TANÜGY.

Az elemi iskolák reformja.

— Hozzájárulás. —

II.

Ha az elemi isk. oktatás hat hónapi tanítás mellett kilenc évre terjedne, ebből családás nélkül már most az az előnyt állíthatjuk meg, hogy:

á) a tankötelesek iskolába járása jobb volna, mint a jelenlegi szorgalmi idő beosztása mellett, mivel a tanítási idő teljesen azokra a hónapokra esik, mikor a mezei és sok egyéb munka az időjárás miatt szünetel. De amennyiben a mi népünk a gyermekek tanítatását a szülői feladatoknak csak végső kötelességnek tartják, az előjáróság minden nagyobb megfontolással nélkül igénybe veheti a szülőkkel szemben azokat a megtorló eszközöket, melyekkel a törvény e célra kijelöl. Mivel ez esetben a tankötelesek kora és fejttségénél fogva az elemi isk. tanítást legalább a felső öt osztályban az egybuzamban tartó beosztás szerint végezhető, a tanítás reggel 6 órától déli 1 vagy 2 óráig, a teljes napiévy mellett

folyhatik, amely beosztás mellett megszűnik a tanulók késői jövése s nem kénytelenek a reggeli legnagyobb hidegben iskolába menni.

b) De jelenleg még csak képzeletileg alkothatunk magunknak fogalmat arról, hogy a gyermekek értelmi képzésénél mily óriási előny származnék abból, ha a tanköteles kort 9 évben állapítaná meg a törvény.

Évtizedre terjed ki a tanítóknak az az óhajta, hogy a tanköteles kort a gyermekek 7 évével kezdődjék, mivel általában a gyermek értelmi képessége megerősítés nélkül nem bírja befogadni az egyes osztályokra kiszabott tananyagot. Mi tanítók tudjuk, hogy mily óriási erőfeszítést végez a fiatal vagy, a tanításra kevésbé rátermett tanító, míg a gyermekekkel úgy ahogy a tananyagot elsajátítja.

Ezekben a most közölt körülményekben látom azon sajnálatos eseteknek kiindulási pontját, melyek a meg nem engedett büntetés mérvé miatt a tanító ellen a szülő ajkán elhangzanak.

De hogy a tanítónak minden szorgalma mellett a tanulóknak hány százaléka snyil meg az elemi iskola mai meg nem felelő szervezetét, arról elég panaszt hallunk a középiskolák részéről, a honnan azt hangoztatják, hogy az elemi iskola nem fejleszti ki a tanulóban azt az értelmi képességet, amellyel a középiskola munkáját folytathatná.

Kilenc évi tankötelezettség mellett az elemi isk. tananyagát kilenc részre oszthatnánk, tehát egy-egy szorgalmi időre a jelenleginél jóval kevesebb tananyag jutna. Ez esetben a tanító nyugodtan, kellő begyakorlás mellett végezhetné munkáját s nem támadna benne ingerültség és idegesség a gyermekkel szemben.

De ha tárgyilagosan megvizsgáljuk a jelenlegi s tervbevett tanítási idő évi tartamát, megállapíthatjuk, hogy bár csillagászatilag 4 hónap a különbözeti idő, a tanításnál azonban e négy hónapot két hónapra szállíthatjuk le. Ugyanis a szeptember hónap a beírásal, berendezkedés s annak várokozásával telik el, hogy még sok tanköteles nem iratkozott be, a tanítást ezért érdemben a tanító meg nem kezdheti. A június hónap a vizsgákkal, a tanévet záró munkákkal és a vizsgai előkészületekkel mulik el. A tulajdonképi idővesztés tehát csak két hónap.

De tapasztalti tény, hogy a munkás szülők gyermekeinek értelmi fejlettsége a 6-ik életévben alacsonyabb, mint annak a gyermeknek a képessége, mivel állandóan foglalkoztak. Ebből a szempontból véve kérdésünket, mennyivel könnyebb, hasznosabb s terjedelmesebb volna a tanuló munkája, ha képzését 15 éves koráig folytathatná.

A 9 évre terjedő tankötelezettség-magába olvasztaná a gazdasági ismétlő iskolát. De ki ontana ezért könnyet? Hiszen ez iskolafajjal szemben a magyarság régi átka érvényesült. A kitűnő gondolat keresztülvitelét avataltan kezekre bízták. Lehet válni kitűnő jogász, de ebből még nem következik az, hogy az iskolához is ért. Pedig nálunk a kultuszminisztérium jogászokkal van tele. A gazdasági ismereteket a tanköteles kor három utolsó évébe osztának be s ezeket

az ismereteket tenném a tanítás gerincévé. A gazdasági munkába gyakorlatilag a tanuló természetesen már nem vehetnének részt, azonban a tanítás munkájából legtöbb tanító felszabadul, ezeket a tanítókat az iskolafentartó nem hevertetheti, mert ez gazdaságilag veszteség volna. Tehát a magasabb tanulók tanításával foglalkozó tanítók áprilistól kezdve októberig kötelezve volnának állami felügyelet alatt álló mintagazdaságot vezetni a gazdaság oly ágában, amely az illető vidék talajának, életviszonyainak megfelel. A tanulók pedig köteleztetnének, hogy havonta legalább egyszer, vasárnap délután a mintagazdaságot meg kell tekinteniük, hogy így mintegy rákényszerítsenek annak beismerésére, hogy a gazdasági elvek szerint kezelt föld megművelése, beosztása, kihasználása mennyivel több jövedelmet biztosít a föld tulajdonosának.

Városunkban s nagyobb községekben azok a tanítók, kik a nyári időben gazdaságot nem vezetnek, folytatnák azon tanulók oktatását, kik akár tehetségüknel fogva ipari vagy tudományos pályára törekcsenek. Ez osztályokban a tananyag a tanulók életcéljának megfelelő minőségben bővülne.

c) A neveléssel foglalkozók tudják, hogy a 12 éves korig a nevelésben elért eredményre nézve az úgynevezett kamaszkor a legveszedelmesebb. Ez a kritikus kor a 12-16 életévig szokott terjedni s azt a külső látszatot mutatja s a térsadalomnak, hogy a gyermek a börtönre pályázik. A munkás társadalomban a szülők gyermeknevelési ténykedése ugyanis a legelső fokon marad, ezért főleg ma a pajkosságban, csínytevésben, sőt törvényileg is büntetendő cselekvésekben hihetetlen mélyen súlyedtek gyermekeink. Az ilyen szegény sorsú szülők gyermekeivel szemben legjobb nevelőhely a tanító és az iskola. Elképzelhető már most az iskolának és tanítónak határos és befolyásos működése a gyermeknevelésre, ha a gyermek 15 éves koráig az iskola fennhatósága alatt érzi magát. Mert tapasztalti tény az is, hogy a gyermek tankötelezettségének idejében szabad elhatározását korlátok között találja. S ha a tanítónak szigorú s örökdedése a gyermek erkölcsét vesélyeztető kamaszkor befejező időpontjáig terjedne, bizonyára kevesebb munkája akadna a fiataloknál bíróóságának. Emellett nem szabad megelégednünk arról a nagy eredményről sem, amelyet a sziv. képzésnél érhetnek el.

De nemzeti szempontból is fel nem becsülhető haszon származnék a tanköteleskor 9 éves kiterjesztéséből, ha az idegen ajku tanulókat 9 éven át oktatnánk a magyar nyelvre; kilenc télen át beszélhetnénk ennek a földnek szépségéről, termékenységéről; ha kilenc éven át mesélhetnénk lelkes szavakkal a magyar népnek az idegen ajkuakkal szemben mutatott nemestürelméről, a harcban tanusított kiválóságáról, Istenem, ha egyébert nem, akkor azért az egyért volna sürgős-feladata a közoktatásügyi kormánynak a tanköteles kornak 9 évre való kiterjesztése, hogy ez ezeréves hazában minden polgár legalább érzésben magyar legyen.

Pausch Ráfael,
igazgató-tanító.

SZÍNHÁZ.

A színházi iroda jelentése.

A „Körmives Kelemen“ próbái befejeződtek és szerdai bemutatójára készen várja a premier közönségét. A szerzőknek sikerült a Dévai várról szóló népballadát egy megrendítő színpadi tragédia köntösébe öltöztetni, melyben drámai ütközőpontul egymással szembe állítja az építő, alkotó, művész fanatizmusát művével szemben és asszonyához való szerelmét. Győztes a művészet marad, melynek az asszonyt martalékul dobja. Csütörtökön a dráma második előadása. Pénteken szombaton, vasárnap „Csárdáskirálynő“ megy. Vasárnap d. u. „Mágnás Miska“ adatik mérsékelt helyarákkal.

Heti műsor:

Szerda: Körmives Kelemen. (Dráma.)
Csütörtök: Csárdáskirálynő.
Péntek: „
Szombat: „
Vasárnap: d. u. Mágnás Miska, este Csárdáskirálynő.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.
2669/1917. szám.

Hatósági hirdetmény.

Felhívom azon székesfehérvári szülő tulajdonosokat, kik rézgalic szükségletüket bejelenteni eddig elmulasztották, azt pótlólag 8 nap alatt a városi gazdasági hivatalban Zichy ház 11. sz. a saját érdekében annál is inkább tegyék meg, mert későbbi bejelentések nem vétetnek figyelembe.
Székesfehérvárott, 1917 évi március 4 én.

Karátson s. k.
államtitkár.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

2084/1917. közél. szám.

Hirdetmény.

Egy idősebb intelligens úrnőt óhajt a város közlélemzési ügyosztálya a jegyirodában alkalmazni.

Írásbeli ajánlatokat ezen ügyosztálynál lehet benyújtani.

Széheférvár, 1917. márc. hó 6.

Dr. Kerekes Lajos
főjegyző.

APRÓHIRDETÉSEK.

Egy arany órakarkötő a Pásztori gyógyszerártól a Főpóstaig elveszett. Megtaláló jutalomba részesül. Cim a kiadóban.

Tanuló felvétetik Kovács István fűszerkereskedésében, Palotai utca.

Székesfehérvári Vendéglősök szikvizgyárába egy kihordó kocsis kerestetik, lehetőleg nős ember, vagy nőlen, kinek otthona helyben meg van. 80 kor. havi fizetés és üveg után percent. Jelentkezni lehet az üzemvezetőnél, Palotai utca 2. szám.

Bejáró leányok fevétetnek az Adria gőzmosodában, Lakatos-utca 1. sz.

Egy bolti leány felvétetik Kümmel virágüzletébe.

Használt és törött gramofonlemezeket bármily mennyiségben veszek Hein Márton hangszerkészítő Kossuth u. 2.

Fabodék, mindenféle cétra alkalmak és két kocsi-eladó, Kiriálykut utca 11.

10 kocsi trágya eladó. Sütő utca 14. sz.

2-3 varróleány, ki önállóan bir dolgozni, 1 bolti leány, 2 vásároló leány felvétetik Kaviák Imréné Halter 4.

Bejárónő felvétetik Halter 4.

Minden külf. értesítés helyett.

Alulírottak mélységes fájdalommal jelentik, hogy szeretett édesanyjuk, anyósuk, nagyanyjuk és rokonuk

özv. MELCZER BERNÁTNÉ

szül. Meyersberg Betti

családjának szentelt áldásteljes életének 82-ik évében rövid szenvedés után jobblétre szenderült.

Szeretett halottunkat folyó hó 7-én délután fél 3 órakor kísérik Jókai-utca 5. sz. gyászházból a helybeli izr. sikertbe örök nyugó helyére.

Székesfehérvár, 1917. március 5.

Áldás emlékére.

Gyermekei:	Menyei:	Unokái:
Melczer Soma,	Melczer Sománé,	Melczer József,
" Jakab,	sz. Subert Herminé,	" Tibor,
" Adolf,	Melczer Jakabné,	" Gusztáv,
" Karolin,	sz. Hoifer Vilma,	" Ernő,
" Róza,		Gergely Jenő.
" Teréz.		

Meyersberg Salamon és neje, fivére és sógornője, id. Melczer Jakab és neje, sógora és sógornője.